

SPIS TREŚCI

WPROWADZENIE	9
<i>Kogo i jak badano?</i>	13
PODSTAWOWE ZAŁOŻENIA TEORETYCZNE	17
Tożsamość społeczna jednostki – zarys problematyki	17
Etniczność	21
<i>Etniczność – dylematy definicyjne</i>	22
Tożsamość etniczna	23
<i>Wielowymiarowość tożsamości etnicznej i sposoby jej interpretacji</i>	24
<i>Nazwa jako symbol tożsamości</i>	25
<i>Funkcje tożsamości etnicznej</i>	25
<i>Rola rodziny jako czynnika wpływającego na podtrzymanie tożsamości etnicznej</i>	26
Tożsamość narodowa	28
<i>Tożsamość narodowa a tożsamość państwowa</i>	30
Grupa etniczna i naród	31
<i>Grupa etniczna</i>	31
<i>Naród</i>	33
<i>Nacjonalizm</i>	36
Klasyfikacje etniczne	37
<i>Klasyfikacje „my” – „oni”, „swoi” – „obcy”. Komplementaryzacja i dychotomizacja</i>	38
<i>Nadkomunikowanie i niedokomunikowanie różnic kulturowych. Stygmatyzacja i marginalizacja etniczności</i>	39
<i>Stereotypizacja</i>	41
<i>Relacje mniejszość – większość a etniczność</i>	42
<i>Asymilacja jako strategia etniczna</i>	43
<i>Etniczne anomalie</i>	44
<i>Ideologie etniczne</i>	45
Religia a etniczność	48
<i>Definicje religii</i>	48
<i>Rytuał</i>	50
<i>Integracyjna funkcja religii</i>	51
<i>Religia a procesy etniczne</i>	52
<i>Religia a tożsamość etniczna</i>	53
OBRAZ TATARÓW POLSKICH W LITERATURZE NAUKOWEJ – STAN OBECNY	55
Tatarzy polscy wczoraj i dzisiaj w publikacjach historycznych	56

<i>Tatarzy w dawnej Rzeczypospolitej XIV-XVIII w.</i>	57
Osadnictwo tatarskie. – Liczebność grupy. – Struktura warstwowa grupy. – Status prawny grupy. – Tatarska organizacja wojskowa	
<i>Tatarzy w XIX-XX wieku</i>	61
Położenie prawne, struktura i liczebność grupy w XIX w. – Okres międzywojenny 1918-1939. Struktura społeczno-zawodowa, liczebność oraz działalność społeczno-kulturalna polskich Tatarów. – Tatarzy polscy w latach 1939-1994. Powojenne ruchy migracyjne, rozmieszczenie i liczebność, struktura społeczno-zawodowa oraz sytuacja wyznaniowa grupy	
Religia, obyczaje, tradycje, status etniczny Tatarów polskich	69
<i>Tatarzy polscy – religia, obyczaje, tradycje oraz status etniczny do roku 1939</i>	69
Międzywojenna literatura naukowa. – Współczesna literatura naukowa. – Podsumowanie	
<i>Tatarzy polscy – religia, obyczaje, tradycje oraz status etniczny w latach 1939-1994</i>	76
Perspektywa proasymilacyjna. – Perspektywa propluralistyczna. – Podsumowanie	
ISLAM – DOKTRYNA I PRAKTYKA	86
Ogólna charakterystyka islamu	86
Doktryna i prawo islamu	88
<i>Koran – święta księga islamu</i>	88
<i>Sunna i hadisy</i>	89
<i>Prawo w islamie</i>	90
Praktyka islamu	91
<i>Rytualne klasyfikacje symboliczne (czyste – nieczyste, prawa – lewa strona, święty czas i święta przestrzeń)</i>	92
Pięć filarów islamu	94
<i>Szahada – wyznanie wiary</i>	94
<i>Pięciokrotna modlitwa dzienna</i>	95
<i>Jałmużna</i>	96
<i>Post w miesiącu Ramadan</i>	97
<i>Hadżdż – pielgrzymka do Mekki</i>	98
<i>Święta</i>	100
Podsumowanie	100
TOŻSAMOŚĆ RELIGIJNA TATARÓW POLSKICH	102
Religijność Tatarów polskich	102
<i>Tatarska ortodoksja</i>	102
<i>Pięć filarów islamu</i>	107
<i>Tatarska praktyka religijna</i>	110
Kim jest „prawdziwy muzułmanin” – tatarska wizja wzorca praktyki islamskiej. – Tatarska wizja praktyki muzułmańskiej. –	

Integracyjna funkcja świąt religijnych. – Tatarski rytuał religijny na przykładzie święta Kurban Bajram. – Celebrowanie świąt katolickich jako przejaw procesów asymilacyjnych. – Pierwotny charakter przynależności religijnej

Stosunek do wyznawców innych religii	128
<i>Tatarzy polscy a inni muzułmanie polskiego pochodzenia</i>	128
<i>Tatarzy polscy a muzułmanie pochodzenia arabskiego</i>	129
<i>Tatarzy polscy a wyznawcy innych religii: Świadkowie Jehowy, Żydzi, katolicy oraz prawosławni</i>	132
<i>Religijność a dylematy tożsamości</i>	135

TOŻSAMOŚĆ ETNICZNA I NARODOWA TATARÓW POLSKICH	142
---	-----

Kim jesteśmy? Czy każdy Tatar to muzułmanin, czy każdy muzułmanin to Tatar	144
<i>Tatar to muzułmanin, muzułmanin to Tatar</i>	145
<i>Muzułmanin</i>	147
<i>Nie każdy Tatar to muzułmanin</i>	148
<i>Czy czuję się Tatarem</i>	149
<i>Podsumowanie</i>	152

Tatarskość	153
<i>Czy każdy może zostać Tatarem?</i>	153
<i>Endogamia jako czynnik wyznaczający granice etniczne</i>	154

„U nas jest czysta tatarskość w rodzinie...” – „Małżeństwa mieszane nie udają się...” – „Nie chcę się żenić z katoliczką, bo rodzice tego nie chcą...” – „Chcą mnie na siłę ożenić...”
Rola balów tatarskich jako czynnika integrującego grupę oraz sprzyjającego utrzymaniu endogamii. – „W większości jesteśmy spokrewnieni ze sobą...” – Podsumowanie

<i>Cechy fizyczno-antropologiczne jako wyznacznik etniczności</i>	162
<i>Tatarskie zwyczaje</i>	163
<i>Nazwa etniczna – naznaczenie (stigma) czy wskaźnik tożsamości</i>	165
<i>Tatarska wizja przeszłości – „My już nie wiemy ile już lat, setek lat jesteśmy tu...”</i>	167

Dzieje najdawniejsze. – Dzieje rodziny. – Podsumowanie

Dystans etniczny – relacje „my” – „oni”	178
<i>Podobieństwa i różnice</i>	179
<i>Współpraca czy konflikt?</i>	181
<i>Tatarzy a „inni”. – Relacje tatarsko-białoruskie</i>	185
<i>Relacje mniejszość – większość</i>	185
<i>Podsumowanie</i>	

„Polskość” – położenie grupy w kontekście narodowej klasyfikacji świata ...	190
<i>Czy każdy może zostać Polakiem?</i>	191
<i>Czy jestem Polakiem?</i>	193

Kryteria przynależności. – Czy każdy Polak to katolik? –
 „Polskość” jako formalna identyfikacja z narodem. –
 Podsumowanie

IDEOLOGIA TATARÓW POLSKICH	203
Ideologia tatarska w okresie międzywojennym 1918-1939	203
Ideologia tatarska w okresie powojennym	210
ZAKOŃCZENIE	219
BIBLIOGRAFIA	229